

Jalostuksen tavoiteohjelma

Pitkäkarvainen pyreneittenpaimenkoira

Hyväksytty rotua harrastavan yhdistyksen yleiskokouksessa [pp.kk.vuosi]

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa [pp.kk.vuosi]

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt [pp.kk.vuosi]

[kuva rodun tyypillisestä edustajasta]

Sisällys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	4
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	5
4. RODUN NYKYTILANNE.....	6
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	6
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	9
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	9
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	9
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	11
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	13
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	14
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	14
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	14
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	14
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	16
4.3.4 Lisääntyminen	16
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	17
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä.....	17
4.4. Ulkomuoto	17
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	18
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	19
6.1 Jalostuksen tavoitteet	19
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	19
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	19
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	19
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	20
7. LÄHTEET	20
8. LIITTEET	20

[Kun ohjelman tekstit ovat valmiit, päivitä sisällysluettelo painamalla hiiren oikeaa nappia sisällysluettelon kohdalla. Päivitä kenttä -> päivitä koko luettelo]

1. YHTEENVETO

Pyreneittenpaimenkoira on vuosisatojen saatossa kehittynyt vaikeakulkuisissa, vuoristoisissa, ilmanalaltaan vaihtelevissa ja eristyneissä olosuhteissa tarkoituksenmukaiseksi ja omanlaisekseen roduksi. Ennen kaikkea se on ollut paimenen paras ja ehkä ainut työkaveri. Jokaisesta kylästä on löytynyt omannäköinen Muunnoksensa. Vielä tänä päivänäkin rotutyyppejä on erilaisia. Kahta samannäköistä koira ei löydy. Tärkein ominaisuus on ollut ”hyvä, väsymätön ja luotettava työntekijä”.

Pyreneittenpaimenkoirasta on kaksi eri rotumuunnosta: pitkäkarvainen (museau normal) ja lyhytkarvainen (face rase). Tämän hetkisten tietojen valossa pyreneittenpaimenkoira on terve rotu, myös luonteeltaan ja rakenteeltaan. Sen käyttöominaisuudet ovat säilyneet, vaikkakin paimennustehtäviä nykyään on harvassa. Sen sijaan siitä on tullut verraton harrastuskoira.

Jalostuksellisesti suurin ongelma rodun kohdalla on sen hyvin pieni populaatio.

Rodun ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma vuosille 2007-2011 hyväksyttiin Suomen Kennelliiton jalostustieteellisessä toimikunnassa 25.1.2007. Seuraava JTO, vuosille 2013-2017 hyväksyttiin Suomen Kennelliiton jalostustieteellisessä toimikunnassa 7.5.2013. Näiden versioiden jälkeen Kennelliitto on muuttanut suosituksia JTO:n sivumäärästä ja rakenteesta, ja on herännyt tarve paitsi ajantasaistaa ja lyhentää JTO:ta, myös laatia oma JTO molemmille karvamuunnoksille.

Jalostustoimikunta haluaa tässä yhteydessä kiittää kasvattajia ja harrastajia arvokkaasta yhteistyöstä, avoimuudesta ja halusta kertoa koiriensä ominaisuuksista.

Rodun käyttötarkoitus

Alkuperäinen käyttötarkoitus oli vuoristoalueiden paimenkoira. Nykyään paimennuksen lisäksi monipuolinen harrastuskoira

Luonne ja käyttäytyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Tavoitteena on säilyttää hermorakenne sellaisena, että käyttö harrastuskoirana mahdollista.	Luonnetestit MH-kuvaukset

Terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Hyvän terveydellisen tilanteen säilyttäminen; Runsaan tutkittujen jalostuskoirien määrän säilyttäminen; Myös muiden kuin jalostuskoirien tutkituttaminen. Selkätutkimusten lisääminen.	Jalostussuositukset. Terveystutkimusavustukset.

Lisääntyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Hedelmällisyys ja normaali lisääntymiskäyttäytyminen	Astumishäiriöiden syiden selvittäminen Luonnollisen lisääntymisen ja normaalin lisääntymiskäyttäytymisen vaaliminen rodussa

Rakenteen ja anatomian terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Ulkomuodon osalta jalostuksessa on pyrittävä säilyttämään rotu nykyisenkaltaisena terverakenteisena ja tasapainoisena paimenkoirana ilman liioiteltuja piirteitä.	Tiedon lisääminen Kasvattajakoulutus Tuomarikoulutus

Käyttöominaisuudet	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Halutaan ehdottomasti säilyttää rodun kyky	Jalostussuositukset

paimentaa. Tätä pyritään arvioimaan paimennuskokein.	Paimennuskokeet Pyritään saamaan lisää rodun edustajia <i>oikeisiin töihin</i> ; pyritään lisäämään rodun nostetta työkoirana
--	--

Jalostuspohja	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Geenipoolin laajentaminen, tai vähintäänkin säilyttäminen ennallaan	Jalostussuositukset Jalostuskelpoisista, vielä käyttämättömistä uroksista tiedottaminen

Pentueiden rekisteröintiin vaikuttavat ehdot

Ei PEVISAA , mutta SKL:n kieltämät yhdistelmät ovat merle-merle väriyhdistelmä sekä töpö-töpö (Tbox-mutaatio) häntäyhdistelmät.

Pitkäkarvaisen ja lyhytkarvaisen rotumuunnoksen risteyttäminen on sallittua.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

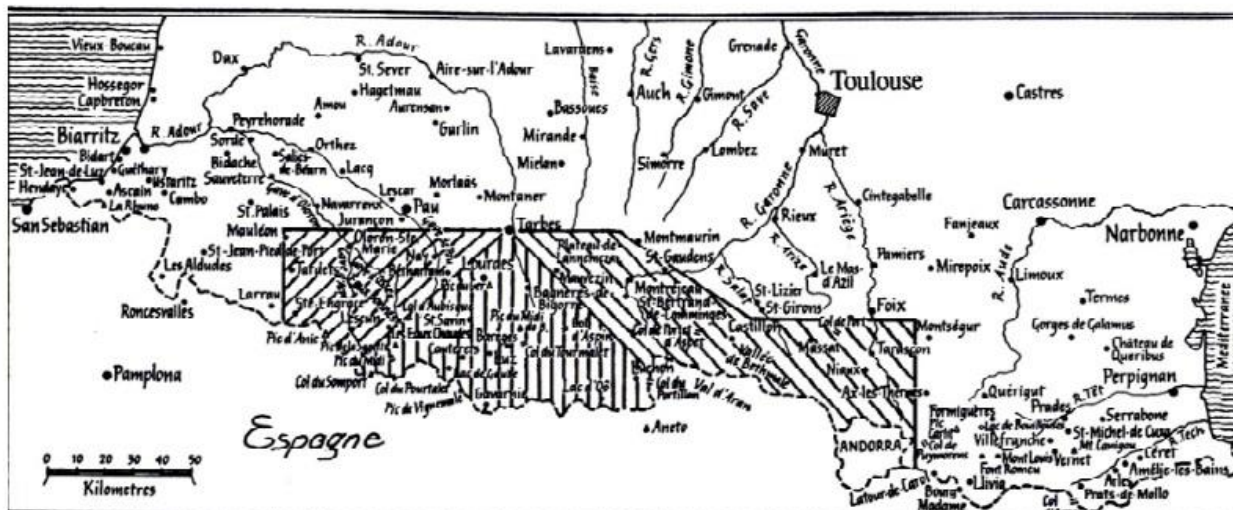
Rodun synty ja kehittyminen

Pitkäkarvaisten pyreneittenpaimenkoirien kehityshistoria on varsin pitkä. Varhaisena esi-isänä pidetään jo kivikaudella, 4000 vuotta e. Kr, elänyttä *Canis familiaris palustris*, josta polveutui pronssikaudella, 2000 v e. Kr, *Canis familiaris Matris optima*. Rautakaudella, 1000 vuotta e. Kr, ollutta venäläistä paimenkoiraa (Ovcharka) pidetään pyreneittenpaimenkoiran esi-isänä ja rotuhistoria alkaa ennen ajanlaskumme alkua.

Vanhin tiedossa oleva kuva pyreneittenpaimenkoirasta on A. Dartiguenaven litografia 1800-luvulta "Costume des Pyrénées" ja se on Lourdesin taidemuseossa. Vuonna 1893 ranskalainen kynologi, sotilaseläinlääkäri Pierre Mégnin määritteli harlekiinivärisen pyreneittenpaimenkoiran alustavaa ulkonäön kuvausta. Hänen poikansa Paul Mégnin jatkoi isänsä jalanjalkia ja v. 1904 ilmestyneessä kirjassa "Nos Chiens" pyreneittenpaimenkoiran määritelmä tarkentui. 1900-luvun alusta rodusta tuli tunnustettu paimenkoirarotu, mutta vielä silloin se ei saanut virallisesti hyväksytyyn rodun statusta.

Sotakoira joukkojen komendantti Malric ja luutnantti Paul Mégnin ottivat sotakoira koulutukseen pyreneittenpaimenkoiria ensimmäisessä maailmansodassa ja se verotti voimakkaasti rodun kantaa. Koiria käytettiin mm. viesti- ja tiedustelukoirina. Sotakoira kouluttaja, upseeri Th. Dretzen kirjoitti sodan jälkeen: "vaikka pyreneittenpaimenkoira onkin pieni kooltaan, armeijan työtehtävissä se oli yksi älykkäimmistä ja nopeimmista."

Vuonna 1926 Société Centrale Canine virallisti rodun ja sen rotumääritelmän. Rodussa tehtiin, uutena asiana, virallisesti jako pitkäkarvaisen (museau normal) ja puolipitkäkarvaisen (face rase) pyreneittenpaimenkoiraan)

B. Sénac-Lagrange kirjoitti kirjan ”Le Chien des Pyrénées et le Chien de Berger des Pyrénées ja kirja tunnetaan myös nimellä ” Annuaire 1927“. Sitä voitaneekin pitää yhtenä pyreneittenpaimenkoirien kehityshistorian ja tulevaisuuden dokumentaationa, sillä rotu on säilyttänyt nykypäiviin saakka alkuperäisen, hyvin heterogeenisen ulkonäön ja käyttöominaisuudet.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Toisen maailman sodan jälkeen rotua ryhdyttiin elvyttämään koirakannan kutistuttua sotien melskeissä. Vasta 1950-luvun lopussa ja 1960-luvulla kukoisti uusi sukupolvi kasvattajia ja rodun tietäjiä. Kanta alkoi hiljalleen elpyä.

1970–80-luku oli niin pyreneittenpaimenkoirille kuin monelle muullekin rodulle muutosten vuosikymmen. Alettiin yhä enemmän painottaa koirien rekisteröintiä ja rotuyhdistysten tavoitteita. Rotukirja haluttiin kuitenkin pitää edelleen avoinna. Uusilla kasvattajilla oli hyvä näkemys pyreneittenpaimenkoirasta ja suuri intohimo rodun vaalimiseksi. Vuonna 1981 Ranskan rotuyhdistys RACP piti ensimmäisen näyttelynsä Poitiersissa, rotuina pyreneittenpaimenkoirat ja pyreneittenkoirat. Nykyisin tapahtuma on jokavuotinen ja järjestetään Argeles-Gazostissa, osallistujina kaikki neljä RACP:n rotua: pyreneittenpaimenkoira, pyreneittenkoira, pyreneittenmastiffi ja katalonianpaimenkoira.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Ensimmäiset pyreneittenpaimenkoirat tuotiin Suomeen vuosina 1986–1987. Tällöin Ranskasta tuotettiin kaksi urosta; Bayard du Champ Bonnin ja Bearn de l’Oustaou de Padel, sekä kolme narttua; Biscotte du Champ Bonnin, Bonjour du Champ Bonnin ja Bonnie Blue du Champ Bonnin. Ensimmäinen Suomessa syntynyt pentue (Bearn de l’Oustaou de Padel x Bonnie Blue du Champ Bonnin) näki päivänvalon 25.12.1988 Campuksen kennelissä.

Rodun rekisteröinnit lisääntyivät aluksi nopeasti, erityisesti 90-luvun alkupuolella karanteenirajojen avauduttua ja tuonnin helpotuttua. Huippuvuosina Suomessa rekisteröitiin 53 pitkäkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa (1993 ja 1994). Viimeisten 20 vuoden aikana pitkäkarvaisia pyreneittenpaimenkoiria on kasvatettu 25 kennelnimellä.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Pyreneittenpaimenkoirien rotuyhdistys on Suomen Pyreneläiset ry., joka edustaa sekä pyreneittenpaimenkoiria että pyreneittenkoiraa. Pyreneittenpaimenkoirat tulivat mukaan toimintaan vuonna 1993, kun syyskokous vuonna 1992 hyväksyi pyreneittenkoirien ja pyreneittenpaimenkoirien toiminnan yhdistämisen. Tätä ennen Suomen Seurakoirayhdistys ry:n alajaostoina toimivat molemmilla roduilla omat alajaostot; Pyreneittenpaimenkoirakerho ja Pyreneittenkoira-alajaosto. Suomen Pyreneläiset ry on merkitty yhdistysrekisteriin 1994. Yhdistys on Suomen Seurakoirayhdistys ry:n jäsenyhdistys. Yhdistys on hyväksytty SKL-FKK:n jäsenyhdistykseksi 1994 ja Helsingin Seudun Kennelpiiriin jäsenyhdistykseksi 1995. Yhdistykselle on myönnetty rotua harrastavan yhdistyksen oikeudet vuonna 1994. Vuonna 2020 rotua harrastavasta yhdistyksestä alettiin käyttää nimitystä Rotuyhdistys. Suomen pyreneläiset ry:llä on oma jäsenlehti: Pyrriposti, se ilmestyy neljä kertaa vuodessa.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Jäseniä on 210 jäsentä (31.12.2020).

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Suomen Pyreneläiset ry:n jalostustoimikunta edustaa kolmea rotua, pitkä- ja lyhytkarvainen pyreneittenpaimenkoira ja pyreneittenkoira.

Jalostustoimikuntaan kuuluu puheenjohtaja ja vähintään kuusi (6) jäsentä. Yhdistyksen hallitus nimittää puheenjohtajan joka yhteistyössä hallituksen kanssa muodostaa jalostustoimikunnan. Toimikunnan jäsenten tulee edustaa monipuolisesti yhdistyksen edustamien rotujen ja rotumääritelmien sekä jalostuksen tuntemusta.

Jalostustoimikunnan tehtävänä on vaalia edustamiensa rotujen tilaa ja kehitystä maassamme.

Jalostustoimikunta kerää, välittää, tallentaa ja arkistoi rotujaan koskevaa tietoutta. Lisäksi jalostustoimikunta huolehtii edustamiensa rotujen kasvatukseen ja jalostukseen liittyvästä neuvonnasta ja opastamisesta sekä noudattaa jalostuksen tavoiteohjelmia (JTO) ja jalostustoimikunnan toimintaperiaatteita.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta ja rodun elinvoimaisuudesta. Monimuotoisuuden ylläpitämiseksi ihannetilanteessa jalostukseen käytettäisiin puolet syntyvistä koirista, tai pentuekoko huomioiden se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 2 keskimääräisellä pentuekolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista.

(lähde monimuotoisuus ja jalostuspohja MMT Katariina Mäki)

Valtaosa Suomeen tuoduista pyreneittenpaimenkoirista on kotoisin emämaasta Ranskasta. Lisäksi maahan on tuotu vähäisemmässä määrin koiria Belgiasta, Alankomaista, Itävallasta, Saksasta ja Ruotsista. Nämä koirat eivät kuitenkaan ole varsinaisesti eri linjoista, sillä kaikki suvut ovat alkujaan ranskalaisia. Ranskassa on ollut tapana käyttää hyvinkin tiukkaa linjasiitosta ja jopa sisarusparitusta, joten rotu on kaiken kaikkiaan hyvin sisäsiittoinen.

Taulukko 1. Vuositilasto – rekisteröinnit

Taulukossa on esitetty pitkäkarvaisten pyreneittenpaimenkoirien rekisteröinnit, tuonnit, kasvattajat, sekä jalostukseen käytettyjen koirien lukumäärät vuosilta 2016-2019. Isän ja emän yhteydessä kerrotaan keskimääräinen jalostuskäytön ikä.

vuosi	rekisteröinnit	pentueita	tuonteja	kasvattajat	Isät/ ikä (ka)	Emät/ikä (ka)
2019	30	7	2	6	7 / 4v 10kk	7 / 5v 10kk

2018	23	6	2	5	6 / 4v 8kk	6 / 6v
2017	24	6	2	3	5 / 5v 2kk	6 / 5v 1kk
2016	30	7	9	5	6 / 3v 8kk	7 / 5v 1kk

Rekisteröintimäärät Suomessa

Rekisteröintimäärä on pysynyt pitkään tasaisena välillä 20-30 vuodessa.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Koiria on tuotu ulkomailta, lähinnä Ranskasta, tasaisesti muutamia vuosittain (tuontien määrän keskiarvo 2011-2019 on 4,2 tuontia)

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Jalostukseen käytettyjen urosten keski-ikä on ollut lähellä 5 vuotta, nartuilla 5½ vuotta.

Tietoa sukusiitoksesta

Ranskassa Leroy'n ja co:n tekemissä tutkimuksissa rodulle laskettu sukulaisuussuhde oli 11,4 % . Se kertoo pyreneittenpaimenkoirien olevan lähes serkusten tasoa. Rodun sukusiitosaste oli 8,8 % . Myös tehollinen populaatiokoko 30 ja tehollisten esi-isien lukumäärä 15 olivat erityisen matalia.

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Pitkäkarvaisten pyreneittenpaimenkoirien vuosittainen yhdistelmien keskimääräinen sukusiitosaste, pentuekoko, tehollinen populaatiokoko, isoisät ja isoäidit. (Sukusiitosaste laskettuna viidellä sukupolvella)

vuosi	sukusiitos%	pent.koko	teh.pop.koko	isoiisät	isoäidit
2019	2.71%	4	30 (58%)	13	14
2018	1.62%	3.7	29 (54%)	11	12
2017	2.54%	3.5	27 (52%)	11	11
2016	0.96%	3	24 (48%)	11	10

Vaikka pyreneittenpaimenkoira on rotuna pieni, sen keskimääräinen vuosittainen sukusiitosaste on onnistuttu pitämään suhteellisen pienenä. Tehollinen populaatiokoko on aina ollut hyvin pieni. Tähän on osittain synnä rodun hyvin pieni koko, josta vain harvat yksilöt lisääntyvät. Tilastoissa on myös nähtävissä rekisteröintimäärien ja pentuemäärien suora vaikutus teholliseen populaatiokokoon.

Taulukko 2. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta

Uros	pentueita	pentuja	% osuus	kumulatiivinen %
1.Fajou de Loubajac	5	19	9,22	9
2.h'Un Drole d'Oiseau de l'Opale Fleurie	6	16	7,77	17
3.Drole d'Oiseau Mon Fine Mouche	2	9	4,37	21
4.Drole d'Oiseau d'Ici Peu Chenu	3	9	4,37	26
5.Fantome de la Mesta Pastores	2	9	4,37	30
6.Aubisbleu du Val d'Ares	2	7	3,40	33
7.Entre Nous Cumin des Prés	2	7	3,40	37
8.Kivasti Pojat On Poikii	1	7	3,40	40
9.Laniou du Pic d'Espade	2	7	3,40	44
10.Tottakai Enks Oo Taikuri	1	6	2,91	47

11.Salokannel Clown	2	6	2,91	50
12.Drole d'Oiseau Haut d'Ourson	1	5	2,43	52
13.Drole d'Oiseau Saut Perilleux	2	5	2,43	54
14.Casse-Noisettes Idefix	1	5	2,43	57
15.Dax	1	5	2,43	59
16.Visker de l'Opale Fleurie	2	5	2,43	62
17.l'Adour des Haies de Chenés Verts	1	5	2,43	64
18.Charbon du Pic d'Arbizon	1	4	1,94	66
19.Halsou de la Vallee du Mouton	1	4	1,94	68
20.Val-d'Adour du Pic d'Arbizon	1	4	1,94	70

11 urosta on käytetty tuottamaan 50 % ajanjakson pennuista.

Taulukko 3. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua

narttu	pentueita	pentuja	% osuus	kumulatiivinen %
1.Entre Nous Joli-Bois Bleue	3	14	6,80	7
2.Gaieté des Mauves Bruyeres	2	13	6,31	13
3.Drole d'Oiseau Sage Elegie	3	12	5,83	19
4.Hourquette de la Roche Au Blaireau	3	11	5,34	24
5. Drole d'Oiseau d'Entre Nous	2	10	4,85	29
6.Fleur du Tienne St-Gilles	2	8	3,88	33
7. Drole d'Oiseau d'Ourse En Peluche	2	8	3,88	37
8.Je Mientiendrai Fanlou Fetée	2	8	3,88	41
9.Entre Nous l'Épinette Noire	2	8	3,88	45
10.Casse-Noisettes Gentille	2	7	3,40	48
11.Gitane de Champcrose	2	7	3,40	51
12.Entre Nous Lumière Bleue	2	6	2,91	54
13.Ginger du Merle Bleu de l'Autan	2	5	2,43	57
14.Entre Nous Coriandre Bleue	2	5	2,43	59
15.Casse-Noisettes Gracieuse	1	5	2,43	62
16. Drole d'Oiseau Danschez l'Ours	1	5	2,43	64
17.Salokannel Extra At Entre Nous	1	5	2,43	67
18.Salokannel Catastrophe	1	4	1,94	68
19. Drole d'Oiseau Saut a la France	1	4	1,94	70
20.Entre Nous Incarvillee	1	4	1,94	72

Jalostuskoirien käyttömäärät

Seuranta-aikana kahdella uroksella ja neljällä nartulla on yli 10 pentua. Eniten käytetyistä jalostuskoirista 9/20 uroksella on vain yksi pentue, 6/20 nartulla on vain yksi pentue.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Ketkä listojen koirista sukulaisia keskenään?

Rodun populaatiot muissa maissa

Taulukossa rodun rekisteröintimäärä Ranskassa ja Ruotsissa 2013-2019

Vuosi	Ranska	Ruotsi
2013	570	34
2014	583	12
2015	513	18
2016	ei tiedossa	21

2017	526	24
2018	571	21
2019	451	24

Ranskassa on rekisteröity vuosina 2009-2019 yhteensä 9053 pyreneittenpaimenkoiraa, näistä keskimäärin kymmenesosa lyhytkarvaisia. Vuotuiset rekisteröintimäärät ovat pysyneet melko vakaina koko 2000-luvun ajan. Ruotsissa rekisteröintimäärät ovat lähellä Suomen rekisteröintejä.

Yhteenvedo rodun jalostuspohjan laajuudesta

Rodun kanta on hyvin pieni kaikkialla muualla paitsi Ranskassa.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Lukumääräisesti pieni rotu.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Rodulla ei ole PEVISAA, mutta rotuyhdistyksen jalostussuosituksissa kehoitetaan rajoittamaan yksitöiden yksilöiden jälkeläismäärää seuraavasti: ”Jotta rodun perimä ei kaventuisi liikaa, yhden yksilön jälkeläisten määrä tulisi olla korkeintaan 10 % viimeisten 2 vuoden tai korkeintaan 5 % viimeisten 4 vuoden rekisteröinneistä rodussa.”

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Pyreneitten vuoristoalueen mautiloilla ja laidunmailla käytetty paimenkoira.

Vaatimattomista oloista tuleva rotu oli 1900-luvun alkuvuosiin saakka viralliselle koiramaailmalle lähes tuntematon. Sen tyyppi vaihteli huomattavasti eri vuoristolaaksojen välillä, ulkomuoto ja karvapeite saattoivat olla hyvin erilaiset mutta luonne ja käyttäytyminen pysyivät yhtenäisinä.

Pieneen kokoon ja painoon nähden tavattoman toimelias. Aina valpas olemus, ovela ilme ja erittäin eloiset liikkeet antavat rodulle sen luonteenomaisen, ainutlaatuisen leiman.

Pitkäkarvainen pyreneittenpaimenkoira on rohkea, neuvokas, aloitekykyinen ja täysin isännälleen omistautunut pieni koira. Se on usein varsin omapäinen ja tarvitsee yleensä määrätietoista käsittelyä, jotta sen toimeliaisuus saadaan kanavoiduksi ja sen älykkyys ja eloisuus parhaiten hyödynnetyksi. Pyreneittenpaimenkoira on usein myös varautunut vieraita kohtaan.

Hylkäävinä virheinä käyttäytymisen ja luonteen osalta molemmille karvamuunnoksille mainitaan aggressiivisuus tai voimakas arkuus. Ja vakavana virheenä yleisvaikutelmassa eloisuuden puute.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Tilanne luonteissa tänä päivänä

[lisää tekstiä]

Erot eri maiden populaatioiden välillä

[lisää tekstiä]

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Pitkäkarvaisia pyreneittenpaimenkoiria on luonnetestattu vuoden 2019 loppuun mennessä 70 koira ja MH-luonnekuvattu 1 koira.

Pitkäkarvaisten pyreneitten paimenkoirien LTE-tulokset vuosina 1993 - 2019. Yleisin arvo lihavoitu.

	Toimintakyky	Terävyys	Puolustushalu	Taisteluhalu	Hemorakenne	Temperamentti	Kovuus	Luoksepäästävyys	Laukauspelottomuus	
3	Suuri	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua 40,8%	Kohtuullinen, hillitty 23,2%	Suuri 2,9%	Tasapainoinen ja varma	Vilkas 34,8%	Kohtuullisen kova 14,5%	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin 55,1%	Laukausvarma 18,8%	+++
+2a	Hyvä	Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	Suuri hillitty 4,3%	Kohtuullinen 21%	Tasapainoinen 1,4%	Kohtuullisen vilkas 8,7%	Kova	Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen 29%	Laukauskokematonta 34,4%	++
+2b				Kohtuullisen pieni 3%				Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen 12%		
+1a	Kohtuullinen 36%	Pieni ilman jäljelle jäävää 52,2%	Pieni 50,7%	Erittäin suuri 30,4%	Hieman rauhaton 51%	Erittäin vilkas 50,7%	Hieman pehmeä 73,9%	Mielistelevä 1,4%	Paukkuärtyisä 32,8%	+
+1b	Kohtuullisen pieni 5,8%	Ei osoita lainkaan terävyyttä 4,3%			Hermostunein pyrkimyksin 7,2%					
-1a	Pieni	Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	Haluton 20,3%	Pieni 44,9%	Vähän hermostunut 15,9%	Häiritsevän vilkas 4,3%	Erittäin kova	Selvästi pidättyväinen, ei yrittä purra 1,4%	Laukauskaltti -	
-1b						Hieman välipitämätön 1%				
-1c						Impulsiivinen 1,4%				
-2	Riittämätön 7,2%	Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin 1,4%	Erittäin suuri 1,4%	Riittämätön 19,9%	Hermostunut	Välipitämätön	Pehmeä 11,8%	Hyökkäävä 1,4%	Laukausarka 4,7%	-
-3	Toimintakyvytön	Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin 1,4%	Hillitsemätön 1,4%	Haluton	Erittäin hermostunut 1,4%	Apaattinen	Erittäin pehmeä	Salakavala		

Yleisimmät arviot:

Toimintakyky (kerroin 15): +1 kohtuullinen. Toimintakyky näyttäisi olevan suurimmalla osalla "rohkean" puolella eli kohtuullinen (+1), myös pienellä toimintakyvyllä (-1) varustettuja koiria on melko paljon ja jokunen riittämätönkin (-2). +1 on varsin rodunomainen tulos. Paimenkoiralla kuuluisi olla tietty määrä rohkeutta ratkaista tilanteita.

Terävyys (kerroin 1): +1 pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua. Pieni ja kohtuullinen terävyys näyttäisi olevan yleisin arvo. Jäljelle jäävää hyökkäyshalua on tuloksissa kahdella koiralla. +1 ja +3 ovat rodunomaisia tuloksia. Paimenella ei kuuluisi olla tarvetta käyttäytyä aggressiivisesti uhattuna, myös nopea palautuminen on suotavaa.

Puolustushalu (kerroin 1): +1 pieni. Suurimmalla osalla rodusta halu on pieni, jokunen kohtuullinenkin (+3) ja haluton (-1) mahtuu mukaan. Myös yksi hillitsemätön. +1 on varsin rodunomainen tulos.

Taisteluhalu (kerroin 10): -1 pieni. Tämä tulos jakaa koiria paljon. Halua joko on kohtuullisesti tai se on pieni tai jopa riittämätön. Taisteluhalu, tai paremminkin sen puute kerää rodulla eniten miinustuloksia luonnetestissä. Tulokseen voi vaikuttaa jossain määrin rodun varautuneisuus vieraisiin ihmisiin, mikä ilmenee vieraan kanssa leikkimisessä. Toisaalta vaikka pyreneitten paimenkoira on leikkisä koira, ei esineestä taistelu itsessään välttämättä ole se koiran suosikkileikki. -1 tai -2 ei ole toivottu tulos.

Moottoria kaikelle tekemiselle täytyisi paimenella olla, joten toivottava tulos olisi +2 kohtuullinen.

Hemorakenne (kerroin 30): +1 hieman rauhaton. Suurin osa koirista on hermorakenteeltaan plussan puolella, mutta mukaan on tullut myös vähän hermostuneita (-1), joita ei aiemmin ole ollut.

Hemorakenteen kerroin on suuri, koska tämä ominaisuus on periytyvä ja siksi tärkeä. +1 on rodunomainen tulos. Paimenen on kyettävä hallitsemaan itsensä myös paineen alla. Miinustuloksiin on kiinnitettävä huomiota.

Temperamentti (kerroin 15): +1 erittäin vilkas. Suurin osa koirista jakaantuu lähes tasan vilkkaisiin ja erittäin vilkkaisiin. Liian vilkas paimen keräisi turhaan ärsykeitä ympäristöstä ja väsyisi. +1 ja +3 ovat erittäin rodunomaiset tulokset.

Kovuus (kerroin 8): +1 hieman pehmeä. Tässä osiossa löytyy myös jokunen pehmeä (-2) koira, mutta myös kohtuullisen kova (+3) koira. +1 ja +3 ovat toivotuimmat tulokset. Liika pehmeys näkyy pelokkuutena, joka ei ole suotavaa paimenelle.

Luoksepäästävyys: +3 hyväntahtoinen luoksepäästävä avoin. +2a luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen, +2b luoksepäästävä, hieman pidättyväinen. Kaikki nämä ovat tyypillisiä tuloksia rodulle. Mukaan mahtuu vain yksi selvästi pidättyväinen ja yksi hyökkäävä. +3 ja +2 ovat erittäin rodunomaiset tulokset.

Laukauspelottomuus: 12 laukausvarmaa ja 22 laukauskokematonta. Paimenen toivotaan säilyttävän toimintakykynsä äkillisistä, kovista äänistä huolimatta. +++ laukausvarma ja ++ laukauskokematonta toivotuimmat tulokset.

Ennen 1996 oli testattu 5 koiraa. Vuosina 1996–2006 35 koiraa; 2007–2011 19 koiraa ja 2013–2017 11 koiraa. Näistä koirista, vanhoilla säännöillä ennen vuotta 1996 testatuista, hermorakenne on miinuksella kahdella koiralla kuudesta. Tällöin ampumiseen reagoimiset merkittiin hermorakenne-osioon. Lopputuloksista alle +75 pistettä on saanut 5 koiraa, joista vain 1 on usinut testin saaden

paremman tuloksen (vain tämä parempi tulos huomioitu tuloksissa). Vuosina 1996–2006 testatuista 35 pitkäkarvaisesta kahdella on merkintä laukauksiin reagoimisesta. Hermorakenne ei ole miinuksella yhdelläkään. Yhteensä 5 koiraa on saanut tulokseksi alle +75 pistettä, kukaan näistä ei ole uusintut testiä.

Vuosina 2007–2011 on testattu 19 pitkäkarvaista, joista laukauksiin reagoi 5 koiraa, hermorakenne on miinuksella 9 koiralla ja yhden koiran testi keskeytettiin hermorakenteen takia. Myös kolmella pitkäkarvaisella on riittämätön toimintakyky (-2), ja yhdellä luoksepäästävydestä arvio hyökkäävä (-2). Yhteensä 12 pitkäkarvaista koiraa on saanut tulokseksi alle +75 pistettä, kukaan näistä ei ole vielä uusintut testiä. Taisteluhalu on jakautunut testien alusta asti melko tasaisesti -1 tai +2 tulokseksi.

Tyypillinen pyreneittenpaimenkoira luonnetestitulosten perusteella

Toimintakyky +1 kohtuullinen

Terävyys +1 pieni ilman jäljellejäävää hyökkäyshalua

Puolustushalu +1 pieni

Taisteluhalu -1 pieni / +2 kohtuullinen

Hermorakenne +1 hieman rauhaton

Temperamentti +1 erittäin vilkas / +3 vilkas

Kovuus +1 hieman pehmeä

Luoksepäästävyys +3 hyväntahtoinen luoksepäästävä avoin

Laukauspelottomuus +++ laukausvarma

Varsinaista ihannerotuprofiilia ei ole laadittu, mutta yleisimmät tulokset luonnetestistä ovat hyvin lähellä

rodunomaista ihannekoiraa. Taisteluhalun soisi olevan useammalla koiralla kohtuullinen (+2), nyt se jää helposti miinuksen puolelle (-1). Jalostuksellisesti asiaan ei ole kovin helppo puuttua, koska jalostusmateriaalia on vähän ja monta muuta asiaa on otettava luonteessa (sekä kaikessa muussa) huomioon ennen taisteluhalua, kuten ääniin reagoiminen ja hermorakenne.

Olisi erittäin tärkeää, että saisimme lisää virallisia tuloksia niin luonnetestin kuin MH-luonnekuvauksenkin

osalta. Testi- ja kuvaustulokset eivät välttämättä kerro koiran normaalista kotikäyttäytymisestä, mutta niistä saa osiittaa kuinka koira kykenee toimimaan paineen alaisena ja millaisia ominaisuuksia se mahdollisesti periyttää eteenpäin. Samoin ääniarkuudesta saadaan ainakin sen hetkinen tulos.

Jalostukseen käytetään paljon koiria joilla ei ole mitään virallisia, ja siten vertailukelpoisia, tuloksia luonteesta. Jalostuksessa tulee huomioida paremmin koirien luonteet, ääni- tai mikä tahansa muu arkuus, on voimakkaasti periytyvää ja arkojen koirien poistaminen jalostuksesta on välttämätöntä..

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Pyreneittenpaimenkoira on vuosisatojen saatossa kehittynyt vaikeakulkuisissa, vuoristoissa, ilman alaltaan vaihtelevissa ja eristyneissä olosuhteissa tarkoituksenmukaiseksi ja omanlaisekseen roduksi. Ennen kaikkea se on ollut paimenen paras ja ehkä ainut työkaveri. Jokaisesta kylästä on löytynyt omannäköinen muunnoksensa. Vielä tänä päivänäkin rotutyyppejä on erilaisia. Kahta samannäköistä koiraa ei löydy. Tärkein ominaisuus on ollut ”hyvä, väsymätön ja luotettava työntekijä”.

Rotumääritelmä määrittelee vaadittavat ominaisuudet hyvin: rohkea ja neuvokas pieni koira, aloitekykyinen ja täysin isännälleen omistautunut.

Pyreneittenpaimenkoiran pääasiallinen tehtävä on ollut isojen lammaslaumojen koossa pitäminen, kun sen yhteistyökumppani pyreneittenkoira vartioi laumoja susilta ja karhuilta. Pyreneittenpaimenkoira on ns. vapaa paimen. Se on pitänyt vuoristoniityillä isoja laumoja kasassa itsenäisesti ja hakenut erilleen ajautuneita lampaista takaisin ilman paimenen erillistä kehoitusta. Koiria on työskennellyt yleensä useampia kerrallaan paimenen apurina. Paimenet koirineen ja lampaineen laidunsivat kesäaikaan pitkiä aikoja vuoristoniityillä.

Eniten rotua on ollut yleisillä paimennusalueilla Pyreneillä. Jo ensimmäisen maailmansodan aikana Ranskan armeija rekrytoi paljon koiria vuoristosta palvelukseensa, mm. viestikoiriksi sekä

haavoittuneiden etsimiseen. Sotakoira kouluttajat pitivät pyreneittenpaimenkoiraa älykkäänä ja nopeana rotuna. Ranskassa pyreneittenpaimenkoirat kilpailivat aikoinaan pääasiassa paimennuksessa ja jäljellä (pistage).

Pyreneittenpaimenkoira on FCI:n työkoiralistalla paimentamisen takia. Koiria kilpailee edelleen myös Ranskan pistage'ssa, joka vastaa lähinnä kansainvälistä FH-jälkeä, (Ranskassa ei ole meidän kansallisia palveluskoiralajeja). Ohessa lueteltuna paimennusvalioita (70- ja 80-luvulta): Lily du Bouleau, Mak des Transhumants, Urielle du Mont Kerchouan, Joy des Transhumants, Vap, Nay des Espaudières, Princesse, Novick du Bouleau, Ravie du Mont Kerchouan, Oba des Transhumants, Sirius, Capi, Urus du Bouleau, Tosca der Gov, Celliat de Champcrose.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Alkuperäinen tarkoitus tänä päivänä

Rodun emämaassa, Ranskassa, pyreneittenpaimenkoiraa käytetään edelleen rodun alkuperäisessä tarkoituksessa paimenena: Lähinnä rotua pitkään kasvattaneet lammassarmit käyttävät tiloillaan koiria

edelleen lammaspaimenina. Ranskassakin paimentaminen tulee näyttämään yhä pienenevää osaa, johtuen maatalouden vähenemisestä. Pyreneittenpaimenkoirien paimennustaipumuksia testataan kuitenkin jatkuvasti Ranskassa ja joitakin koiria kilpailee säännöllisesti paimennuksessa, niin työ- kuin harrastuskoirakin. Paimenkoiralle tyypillistä sieluun pyreneittenpaimenkoira ei ole vielä menettänyt. Joissakin yksilöissä halu ja jopa kyky paimentamiseen on vielä tallella. Suomessa rodun tulevaisuuteen kuuluu pienenä osana lammaspaimennus lähinnä harrastuksen muodossa. Uusien paimennus- ja paimennustaipumuskokeiden myötä myös täällä on nykyään mahdollista kilpailla paimennuksessa. Pyreneittenpaimenkoira on nykyään pääasiassa koti- ja harrastuskoira.

Käyttäytymistarpeet

Pyreneittenpaimenkoira on sopeutuvainen rotu. Se hyväksyy lähes kaiken mihin se on pennusta asti totutettu. Pyreneittenpaimenkoiran perusluonne on utelias ja se haluaa osallistua kaikkiin kodin pieniin askareisiin. Rodulle on ominaista vahva halu pitää lauma yhdessä. Rotu on nopea oppimaan. Rodun hengissä selviytymisen edellytys vuoristossa on vuosisatoja ollut luonteen epäluuloisuus ja varautuneisuus. Rotua ei kuitenkaan nykypäivänä juurikaan käytetä tällaiseen työhön ja kyseiset ominaisuudet voivat jopa haitata koiran elämää. Nykypäivänä koiralta odotetaan sosiaalisuutta. Rotumääritelmä määrittelee pyreneittenpaimenkoiran usein varautuneeksi vieraita kohtaa. Mutta se myös mainitsee rodun rohkeaksi. Tämä mielessä pitäen voidaan hyväksyä vieraisin ihmisiin kohdistuva epäluuloisuus, joka tarkoittaa lähinnä ihmisen lähestymisyrittäksen väistämistä tai välinpitämättömyyttä vieraita kohtaan. Sen sijaan jos koira ei uskalla mennä vieraan ihmisen luokse vaan yrittää paeta tai jopa purra, puhutaan arkuudesta ja pelosta. Arat tai hyvin pehmeät koirat voidaan tulkita rodunomaisiksi, mitä ne eivät ole. Arkaa koiraa ei tulisi käyttää jalostukseen. Pyreneittenpaimenkoiran sosiaalistamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota jo pentuna. Täytyy muistaa, että pyreneittenpaimenkoira on alkuperältään työkoira. Sen vuoksi se tarvitsee sosiaalistamisen lisäksi paljon mielekästä tekemistä. Seurakoirana olo ei aina tarjoa tarpeeksi virikkeitä paimenelle. Innokkaimmat saattavat keksiä itse tekemistä. Autojen, polkupyörien, lintujen ja lapsien paimennus, ”haukkuen ja kintereistä näykkien”, on tehokas keino purkaa tarvetta paimennuskäyttäytymiseen. Pyreneittenpaimenkoira ei yleensä tuhoa kodin irtaimistoa turhautuessaan, mutta muita toimettomuudesta kieliviä oireita niillä voi olla (esim. hihnassa vetäminen, vastaantulijoille rähjäminen, tassujen nuoleminen jne.). Tavattoman tarmokkaana koirana pyreneittenpaimenkoira on herkkä stressaantumaan. Se tulisi aina muistaa, jos joudutaan miettimään koiran käytösongelmia. Ketteryys ja halu juosta vapaana eivät ole rodulta kadonneet mihinkään. Pyreneittenpaimenkoira on Suomeen tulonsa jälkeen löytänyt tiensä monipuoliseksi harrastuskoiraksi. Rotu soveltuu erinomaisesti niin agilityyn, tokoon kuin rallytokoonkin, ja näiden lajien parista löytyy paljon harrastajia. Maailmalla rotu on tullut erittäin tunnetuksi agilityn myötä. Pyreneittenpaimenkoira kuuluu FCI:n käyttökoiralistalle, joten rodulla on palveluskoirakoeoikeudetkin. Myös paimennus ja pelastuskoiratoiminta ovat suosittuja lajeja rodun parissa.

Kokeet

Pyreneittenpaimenkoirat kokeissa 2016-2019: Tuloksia seuraavissa lajeissa:

Agility, koiratanssi, paimenuksen esikoe, paimennustaipumuskoe, paimennuskoe, pelastuskoirakoe, rallytoko, tottelevaisuuskoe.

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Luonnekyselyyn on vastannut kaikkiaan 33 koiran omistajaa eli nämä kyselystä saadut tiedot perustuvat erittäin pieneen ja osin vanhentuneeseen materiaaliin.

Eroahdistuksen yleisyys

Varsinaista eroahdistusongelmaa ei kyselyvastauksista ilmennyt, vaan suuri osa jäi rauhallisesti kotiin. Yhden koiran ilmoitettiin kärsivän eroahdistuksesta ja pari tuhosi tavaroita yksin ollessaan. Suurin osa koirista oli kotiloissa rauhallisia, mutta kun joku liikkui, aktivoitui koirakin. Osa koirista seurasi omistajaansa sisällä joka paikkaan.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Narttujen juoksuväli on pääsääntöisesti 7-11 kuukautta. Jonkin verran 6 kk tai yli 11 kuukautta juoksuvälin omaavia koiria löytyy myös.

Astumisongelmista on hyvin vähän dokumentoitua tietoa. Kasvattajien kokemukseen perustuva tieto kertoo, että astutukset eivät ihan aina onnistu. Uros ei astu kunnolla yrityksistä huolimatta. Monet urokset ovat erittäin tarkkoja oikeasta ajankohdasta ja häiriöttömästi ympäristöstä tai ne sähläävät liikaa kokemattomuuttaan. Narttuja jää myös tyhjäksi, jopa useista eri juoksuista, joista on astutettu. Sen sijaan pyreneittenpaimenkoiranartuilla on hyvät emäominaisuudet. Synnytykset sujuvat pääsääntöisesti ilman ongelmia (erittäin harvoin joudutaan turvautumaan keisarinleikkaukseen), nartut myös imettävät ja hoitavat pentujaan hyvin.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Suhtautuminen ihmisiin

Suurin osa koirista oli ystävällisiä ja avoimia vieraita ihmisiä kohtaan, niin kotona kuin kodin ulkopuolellakin eli tekee itse tuttavuutta. Yhtä lailla usea koira oli ystävällinen, mutta hieman pidättyväinen kotona ja kodin ulkopuolella, eli tutustuu varoen. Seuraavaksi suurin ryhmä oli varautuneita vieraita kohtaan kotona ja kodin ulkopuolella, eli ei tee tuttavuutta tai tutustuu varoen. Sen sijaan kotiin tulevia vieraita kohtaan oltiin innokkaita ja riehakkaita, kun taasen kodin ulkopuolella ihmisiin suhtauduttiin välinpitämättömästi. Jos kotiin tuleva vieras oli lapsi, se vaikutti osan koiran reagointiin. Muutama vastasi kyllä kysyttäessä onko koira purrut ihmistä. Mm. näykkäissyt vierasta pohkeesta pelottavassa tilanteessa, näykkäissyt silittävää vierasta, napannut juoppoa nilkkaan puolustaessaan emäntää, yrittänyt napata tuomaria näyttelyssä. Yksi koirista oli ollut aggressiivinen vieraita ja omistajaa kohtaan, se oli jouduttu lopulta lopettamaan, (koiralla oli myös joitain pelkotiloja, ei el. diagnoosia).

Suhtautuminen koiriin

Pääsääntöisesti koirat suhtautuivat avoimesti tai välinpitämättömästi vieraisiin koiriin. Vastauksissa osa koirista reagoi lähinnä epävarmuuttaan vieraaseen koiraan rähähtämällä tai haukkumalla. Koiran reagointiin vaikutti useammin tapauksessa se jos vastaan tuleva koira oli iso.

Pelot / ääniherkkyys (kysely kattaa molemmat karvamuunnokset)

Luonne- ja käyttäytymiskyselyn perusteella eri ääniin reagoi eri koirat seuraavasti:

Ampuminen: 3 menee paniikkiin tai pakenee. 6 pelästyy, rauhoittuu kun ääni loppuu. 7 reagoi, hermostuu vain vähän. 29 huomioi, mutta ei välitä. 0 on alkanut paineistua. (4 ei ilm.).

Ukkonen: 3 menee paniikkiin tai pakenee. 7 pelästyy, rauhoittuu kun ääni loppuu. 8 reagoi, hermostuu vain vähän. 30 huomioi, mutta ei välitä.

Ilotulitus: 3 menee paniikkiin tai pakenee. 7 pelästyy, rauhoittuu kun ääni loppuu. 7 reagoi, hermostuu vain vähän. 32 huomioi, mutta ei välitä.

Muita ääniä, joihin koirat ovat reagoineet: kaikki ukkosta muistuttavat äänet, moottorisaha, pienten lasten kiljunta, imuri, katolta putoava lumi, korkeat äänet (palovaroitin ym.). Ääniin reagointi on osalla ollut jo pennusta lähtien, osalla alkanut myöhemmin (n. yli 5-vuotiaana).

Myöhemmällä iällä reagoimaan alkaneet ovat paineistuneet jostain tapahtumasta esim. kovasta ukkosmyrskystä. Ketään ei oltu lääkitty äänipelon takia.

Terveyskyselyissä olleet ääniherkkyydet on kysytty hieman eri tavalla vanhoissa ja uudessa kyselyissä (vastauksia yhteensä 161). Terveyskyselyn mukaan ääniin reagoisi 37,9 % vastanneista koirista. Se on prosentteina erittäin paljon!

Käytökseen vaikuttava rakenne tai sairaus

Pääsääntöisesti rotu on terve ja myös terverakenteinen ja pystyy viettämään normaalia koiran elämää ilman kipuja. Löysään niveleen (yleensä lonkkanivel) muodostuva nivelrikko tai jumiutuneet selkälihaksen ovat aiheuttaneet joissain yksilöissä kipua ja sen myötä ärtyneisyyttä tai vastaavaa käytöstä. Luonne- ja käyttäytymiskyselyn perusteella muutama ilmoitti koiran sairauden / oireiden / lääkityksen vaikuttaneen koiran käytökseen. Lääkitys pääsääntöisesti auttanut kipuihin. Yhdellä koiralla selkeästi omituiset äänipelot ja aggressiivisuus lisääntyivät ennen kilpirauhasen vajaatoiminnan diagnosointia. Muutama vastaava tapaus on kantautunut korviin kyselyn ulkopuoleltakin. Myös epilepsia voi aiheuttaa koirissa omituisia käytöstä; levottomuutta, omistajan läheisyyteen hakeutumista, poissaolevaa tai tuijottavaa katsetta, raajojen nykimistä tai jopa aggressiivisuutta. Tämä kannattaa huomioida kilpirauhasen vajaatoiminnan ohella jos koiran käytöksessä ilmenee muutoksia.

4.2.5 Yhteenvedo rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Luonne- ja käyttäytymiskyselyn perusteella 30 eli suurin osa piti rotua haastavana. Synä tähän olivat rodun energisyys, herkkyys, häiriö- ja reaktioherkkyys, pehmeys, varautuneisuus ja myös puutteet rohkeudessa ja hermoissa. Rodun uskottiin sopivan tiettyntyyppisille henkilöille erinomaisesti, mutta ei missään nimessä kelle tahansa. Rotu vaatii ennakkoon tutustumista, sosiaalistamista ja käsittelytaitoja. Melko helppona rotua piti 21, helppona 8, vaativana 3 ja vaikeana 1 henkilö.

Terveyskyselyjen, luonne- ja käyttäytymiskyselyn, luonnetestien sekä Ruotsin MH-kuvausten perusteella rodulla on yllättävän paljon ääniin reagoimista. Koska kyseessä on voimakkaasti periytyvä ominaisuus, on tähän kiinnitettävä erityistä huomiota jalostuksessa. Vaikka paimenkoira on ääniin reagoimisessa monia muita rotuja herkempi, ei ääniarkuus kuitenkaan ole toivottu ominaisuus millään rodulla.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Rodulla ei ole PEVISAa, mutta rodusta tutkitaan melko runsaasti lonkkia, kyynäriä ja silmiä. Myös polvia ja selkiä tutkitaan. Lähes kaikilta jalostuskoirilta on tutkittu lonkat, kyynärät, polvet ja silmät. Vuosina 2014-2018 rekisteröidyistä koirista 71% on lonkka- ja 70% kyynärkuvattu. Näistä 65% lukeutuu tervelonkkaisiksi; 30% lievä lonkkaniveldysplasia, 3% tutkituista todettiin kohtalainen lonkkaniveldysplasia ja 2% vaikea dysplasiaa. 97% tutkituista oli normaalit kyynärnivelet, 3% lievät muutokset. Patellaluksaatiotutkimus tehtiin samana ajanjaksona rekisteröidyistä 63 prosentille: tutkituista 94% oli tervepolvisia, 4% 1-asteen ja 2% 2-asteen patellaluksaatio. Vain yhdellä koiralla todettiin lateraalinen luksaatio, muut olivat mediaalisia. Yhtään koiraa ei ollut kirjattu leikatuksi. Silmät tutkittiin 94,5% rekisteröidyistä, ja tutkituista 87,5% ei todettu perinnöllisiä silmänsairauksia. 6 koiralla todettiin puutteellinen kyynelkanavan aukko ja 6 distichiasis; 2 koiralla kortikaalinen katarakta ja kahdella multifokaali RD.

18% tehtiin selän spondyloositutkimus: 100% tutkituista oli normaaleja (SP0).

(Koiranet 5.2.2021)

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Koiran lonkkanivelen kasvuhäiriö

Vuosina 2014-2018 rekisteröidyistä koirista 71% on lonkkakuvattu. Näistä 65% lukeutuu tervelonkkaisiksi; 30% lievä lonkkaniveldysplasia, 3% tutkituista todettiin kohtalainen lonkkaniveldysplasia ja 2% vaikea dysplasiaa.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli "lonkkavika", (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä 21 makroskooppisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten

elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja lonkkaniveletkin stabiloituvat. Yleensä kipukin helpottaa tässä iässä. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Näistä osa on ns. suurivaikutteisia geenejä (engl. major gene). Periytymisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0.1–0.6. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiasuun. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Tämä pätee myös toisin päin, optimaalisella ruokinnalla lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule näkyviin tai on lievempää. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia. Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä. Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden synnä on nivelrikko. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppele”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksahdeleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälän aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelneste- ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa. Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla röntgenkuvissa sairainksi todettujen yksilöiden karsimiseen jalostuksesta. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (Lähde Kennelliiton Jalostusartikkelit)

Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulee olla virallisesti lonkkakuvattuja. Jalostukseen käytettävän koiran lonkkatutkimuksen tulos voi olla korkeintaan D. D-lonkkaisen koiran jalostuskäyttöä tulee tarkoin harkita ja toisen osapuolen tulee olla lonkkakuvattu tuloksella A tai B.

Polvilumpion sijoiltaan meno eli patellaluksaatio

Patellaluksaatiotutkimus tehtiin vuosina 2014-2018 rekisteröidyistä 63 prosentille: tutkituista 94% oli tervepolvisia, 4% 1-asteen ja 2% 2-asteen patellaluksaatio. Vain yhdellä koiralla todettiin lateraalinen luksaatio, muut olivat mediaalisia. Yhtään koiraa ei ollut kirjattu leikatuksi.

Patellaluksaatio eli polvilumpion sijoiltaan meno luokitellaan vakavuusasteisiin 1-4 astetta:

0 Terve . Aste 1: Polvilumpio on lähes normaali. Polvilumpiota voidaan liikutella helpommin kuin normaalisti ja patella saadaan luksoitumaan, mikäli polvea samalla ojennetaan. Patella saattaa luksoitua ajoittain, mutta se palautuu itsestään paikalleen. Polvilumpion suoran siteen kiinnityskohta saattaa olla lievästi kiertynyt. Aste 2 : Polvilumpio on tavallisesti paikoillaan raajan ollessa ojennettuna.

Lumpio luksoituu polvea koukistettaessa tai rotatoitaessa (kierretäessä) ja pysyy poissa telaurasta, kunnes se asetetaan takaisin paikoilleen. Sääriluun (tibian) yläosa on kiertynyt jopa 30 astetta sisäänpäin. Aste 3: Polvilumpio on yleensä luksoituneena. Lumpio saadaan asetettua tilapäisesti paikoilleen. Sääriluu on kiertynyt jopa 30–60 astetta. 25 Aste 4: Polvilumpio on pysyvästi sijoiltaan, eikä

se pysy telaurassa ilman leikkausta. Sääriluun yläosa kiertyy jopa 90 astetta. Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet altistavat patellaluksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaan menolle. Jalka-asento on virheellinen ja polvilumpion telaurat eivät kehity normaalisti, vaan jäävät mataliksi. Patellaluksaatio on periytyvä, mutta periytyvyyden mekanismi ei ole tiedossa. Pienikokoisilla roduilla polvilumpio luksoituu yleensä sisäänpäin (mediaalisesti). Patellaluksaatio voi olla synnynnäinen tai kasvuhäiriö.

Eläinlääkäri tutkii polvet tunnustelemalla, mutta polvilumpion virheellinen sijainti näkyy myös selvästi rtg-kuvissa. I-asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipaavat hoitoa. II- ja III-asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia. Ravatessaan koira koukistaa hetkittäin raajaansa sen sijaan että tukeutuisi sillä maahan (polvilumpio on luiskahtanut pois paikoiltaan), ja jatkaa sitten normaalia ravia (polvilumpio on palautunut paikoilleen). IV-asteen luksaatioissa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Patellaluksaatio voi myös pahentua eikä nuorena saatu tulos ole välttämättä lopullinen. Lievien patellaluksaation muotojen hoidoksi riittää yleensä lepo ja kipulääkitys. Vaikeat patellaluksaatiot on hoidettava kirurgisesti. Vaikeimman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono.

Jalostukseen käytettävien pyreneittenpaimenkoirien tulee olla virallisesti polvitutkittuja. Jalostukseen käytettävän koiran polvitutkimuksen tulos saa olla korkeintaan 1/1. Tällöin toisen osapuolen tulee olla polviltaan terve.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Vuosina 2011-2020 kuolleista koirista on kirjattu Koiranettiin vain 24 koiran kuolinsyy. Alle 5-vuotiaiden kuolinsyytä kirjattu vain yksi, synnynnäinen nikamien epämuodostuma. Epilepsia kirjattu kuolinsyyksi vain yhdelle koiralle. Elinikä kaikki yhteenlaskettuna 12 vuotta 8 kuukautta. (Koiranet 4.2.2021).

Kuolinsyy	kpl
Selkäsairaus	5
Kasvainsairaudet, syöpä	4
Hengitystiesairaudet	3
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	3
Diabetes	3
Sydänsairaus	2

Selkäsairaudet ovat tilastojen valossa yleisin kuolinsyy.

Selkätutkimusten lisäämistä Jalostussuosituksiin tulee harkita vakavasti.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

vuosi	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
pentuekoko	4,0	3,4	3,0	3,7	3,3	3,0	3,4	3,7	3,6

Lähde: Koiranet.

Astumisongelmat:

Monet urokset ovat epävarmoja ja kaipaavat hieman henkistä tukea, varsinkin kokemattomat urokset, vanhemman nartun ollessa kyseessä. Lisäksi pyreneittenpaimenkoira on hyvin selvillä asemastaan laumassa ja ei näin ollen ole varma oikeudestaan astua. Monet urokset ovat erittäin tarkkoja oikeasta ajankohdasta ja häiriöttömästä ympäristöstä. Tämä lienee rotuominaisuus reaktioherkälle koiralle. Useille uroksille ensimmäinen astumiskerta voi olla hankala ja ei välttämättä onnistu, mutta kokemuksen karttumisen myötä seuraavat astumiset ovat sujuneet onnistuneemmin. Todellisuudessa lisääntymisongelmia on varmasti enemmän kuin terveystutkimuksista on saatu tietoa. Näitä tietoja ei

helposti julkisesti kerrota. Kaikki astutukset eivät ole onnistuneet luonnollisesti. Keinosiemennyksiäkin on jouduttu tekemään. (Lähde: Terveyskysely)

Tiinehtymisvaikeudet

Yksi (1) narttu oli jäänyt neljä kertaa tyhjäksi ja toinen kaksi kertaa.

Synnytysongelmat

Pyreneittenpaimenkoira on hyvä synnyttäjä ja sen kyky lisääntyä luonnollisesti on erinomainen. Synnytykset ovat yleensä ongelmattomia. Lisäksi se on hyvä emo ja hoivaa pentunsa erinomaisesti. Muutama keisarinleikkaus on jouduttu tekemään. Yleisemmin syynä lienee synnytykskanavaan juuttunut kuollut pentu.

Eräällä nartulla ollut tavallista pidempi tiineysaika. Jälkimmäisestä astutuksesta oli kulunut 68 vrk, emo voi hyvin, mutta tehtiin keisarinleikkaus. Samainen narttu synnytti normaalisti toisella kerralla, kun maltettiin odottaa riittävän kauan.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Terveyskyselyistä tuli molemmissa muunnoksissa muutama kyllä-vastaus kysymykseen, oliko nartulla ongelmia pentujen hoidossa, mutta syytä ei kerrottu.

Pentukuolleisuus

Muutamassa pentueessa on ilmoitettu olleen kuolleita pentuja.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmiin

Rotumääritelmän mukaisella, ulkonäöltään liioittelemattomalla paimenkoiralla ei pitäisi olla sairauksille altistavia piirteitä. Se, että rodun häntiä on aiemmin ty pistetty, on saattanut lisätä häntämutkien määrää rodun kannassa.

4.3.6 Yhteen veto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Tilastojen valossa rotu on varsin terve ja pitkäikäinen. Lonkkaniveldysplasiaa ja patellaluksaatiota kuitenkin esiintyy. Silmänsairauksista yleisin diagnoosi oli tutkimusjaksolla puutteellinen kyynelkanavan aukko. Selkäsairaudet olivat seuratajaksolla yleisin kuolinsyy.

Ongelmien mahdollisia syitä

Sekä lonkkaniveldysplasia että patellaluksaatio ovat monisyisiä, mutta perinnöllisiä sairauksia, ja niiden esiintymiseen rodussa voidaan vaikuttaa systemaattisella jalostusvalinnalla. Pyreneittenpaimenkoirien kanta on kuitenkin niin pieni, että karsintaa ei populaatiogeneettisistä syistä voida suorittaa kuin vakavampien sairauksien/sairausasteiden osalta.

4.4. Ulkomuoto

Rotumääritelmä

Rotumääritelmän mukaan pyreneittenpaimenkoiran tulee olla pieneen kokoonsa ja painoonsa nähden tavattoman tarmokas. Aina valpas olemus sekä ovela ja epäluuloinen ilme, yhdessä erittäin eloisan liikehdinnän kanssa antavat tälle koiralle persoonallisen leiman, jota ei voi verrata mihinkään muuhun rotuun. Rodun yleisvaikutelmaan vaikuttaa poikkeuksellisen paljon luonne.

Rodun koirien näyttelykäynnit

Näyttelykäynnit 2016-2020

Luokka	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	YHTEENSÄ
JUN	96	30	6	0	2	0	134
NUO	67	18	2	0	1	0	91
AVO	103	35	9	1	0	2	147
KÄY	11	2	0	0	0	0	13
VAL	329	20	2	0	0	0	351
VET	132	6	0	0	0	0	139
YHTEENSÄ	738 – 84%	111 – 13%	19 -2%	1 – 0%	4 -0%	2 -0%	875

Tilastojen valossa näyttelyissä käyneet koirat vastaavat enimmäkseen rotumääritelmää.

Rodun koirien jalostustarkastukset

Vuonna 2014 jalostustarkastettiin 4 pitkäkarvaista pyreneittenpaimenkoiraa ja vuonna 2018 1 koira. Kaikkien tarkastettujen koirien jalostuskäyttöä puollettiin.

Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Käyttötarkoituksen kannalta olennaisinta on, että pyreneittenpaimenkoiran rakenne kestää tuntikausien työskentelyn ravaten ja kiipeillen. Pyreneittenpaimenkoiralla on aivan omanlaisensa tapa ravata, ja tähän rotutyypilliseen liikuntaan kiinnitetään myös näyttelyarvostelussa suurta huomiota.

Keskeisimmät ongelmakohdat

Suomessa pään osalta on jonkin verran liian pitkiä ja kapeita kuono-osia. Näyttelyarvosteluissa on huomautettu myös kapeista ja pyöreistä kalloista, mikä liittyy osaltaan koirien koon pienenemiseen. Usein hyvin pienikokoisilla koirilla on myös heikkoja kallo-osia. Silmien tulisi olla tummanruskeat, ilmeikkäät ja mantelinmuotoiset. Liian vaaleita ja avoimia silmiä esiintyy. Pigmentin tulee olla musta kirsussa, huulissa ja silmien ympärillä. Heikkoa kirsupigmenttiä esiintyy.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

2013-2017

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

2007-2011

Edelliseen tavoiteohjelmaan kirjatut jalostustavoitteet sekä niiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Jalostuspohjan laajeneminen	Terveiden koirien käyttö laajasti Tuonnit	Laajentunut hieman Ovat vähentyneet
Hermorakenteiden ja ääniarkkuuden seuranta	Luonnetestit	Luonnetestattujen määrä ei ole lisääntynyt
Terveydentilan seuranta	Terveystutkimukset ja kyselyt	Terveystutkittujen osuus on noussut merkittävästi
Urosten suvunjatkamisvietetin parantaminen	Käytetään uroksia, joilla normaali astumiskäyttäytyminen	Ei tietoa

Verrattaessa tehollisen populaation keskiarvoa per sukupolvi 2017-2020 (ka 27,5) ja 2013-2016 (ka 25,25) nähdään pieni tilastollinen laajeneminen jalostuspohjassa.

Seurantajaksolla 2017-2020 rekisteröitiin 10 tuontikoira – edellisellä neljän vuoden jaksolla rekisteröitiin 22 tuontia.

Seurantajaksolla 2017-2020 luonnetestattiin 5 koira, kun vastaava luku jaksolla 2013-2016 oli 6 koira.

Vuosina 2014-2018 rekisteröidyistä koirista 71% on lonkka- ja 70% kyynärkuvattu. Edellisenä 5-vuotisjaksona rekisteröidyistä koirista lonkkakuvattiin 64% ja kyynärkuvattiin 63%, joten näissä nähdään selvä nousu. Patellaluksaatiotutkittujen määrä oli vastaavasti noussut 56 prosentista 63 prosenttiin. Silmätutkimusten määrä nousi vastaavia ajanjaksoja vertailemalla 74 prosentista 94,5 prosenttiin rekisteröidyistä (Lähde Koiranet. Tilastoissa samat koirat saattavat tulla lasketuksi useampaan kertaan mikäli niille on tehty uusintatutkimuksia)

Jalostussuosituksen ajantasaisuuden arviointi

Tuoreet terveys- ja koetulokset (tai niiden puuttuminen) osoittavat tarpeen Jalostussuosituksen päivittämiselle.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Geenipoolin laajentaminen, tai vähintäänkin säilyttäminen on rodun jalostuksen tärkein tavoite ja olemassaolon ehto.

Terveitä koiria tulee käyttää jalostukseen mahdollisimman laajasti. Yhtään sukua ei saisi kadota.

Käyttäytyminen ja luonne

Olisi ennen kaikkea tärkeä saada ajantasaista objektiivista tietoa rodun luonteesta ja käyttäytymisestä. MH-kuvausten ja luonnetestien ja käyttäytymisen jalostustarkastusten kautta.

Erityisesti huomiota tulee kiinnittää toimintakyvyn säilymiseen ja ääniherkkyyden vähentämiseen.

Käyttöominaisuudet

Halutaan ehdottomasti säilyttää rodun kyky paimentaa. Tätä pyritään arvioimaan paimennuskokein. Pyritään saamaan lisää rodun edustajia *oikeisiin töihin*; pyritään lisäämään rodun nostetta työkoirana. Tavoitteena myös säilyttää hermorakenne sellaisena, että käyttö harrastuskoirana mahdollista.

Terveys ja lisääntyminen

Tavoitteet: Hyvän terveydellisen tilanteen säilyttäminen; Runsaan tutkittujen jalostuskoirien määrän säilyttäminen; Myös muiden kuin jalostuskoirien tutkituttaminen. Selkätutkimusten lisääminen.

Luonnollisen lisääntymisen ja normaalin lisääntymiskäyttäytymisen vaaliminen rodussa.

Ulkomuoto

Ulkomuodon osalta jalostuksessa on pyrittävä säilyttämään rotu nykyisenkaltaisena terverakenteisena ja tasapainoisena paimenkoirana ilman liioiteltuja piirteitä.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Suomen Pyreneläiset ry:n jalostussuositukset rodulle ovat liitteenä ja löytyvät yhdistyksen nettisivulta http://www.suomenpyrenelaiset.fi/?sivu=jal_ppk

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Rotuyhdistyksen jalostussuositusten mukaisesti: Jotta rodun perimä ei kaventuisi liikaa, yhden yksilön jälkeläisten määrä tulisi olla korkeintaan 10 % viimeisten 2 vuoden tai korkeintaan 5 % viimeisten 4 vuoden rekisteröinneistä rodussa.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rodun terveydentilaa seurataan jalostustoimikunnan laatimien terveys- ja käyttäytymiskyselyiden pohjalta. Virallisia terveystutkimuksia seurataan ja niistä julkaistaan yhteenvetoja. Jalostustoimikunta seuraa rodun luonnetesti- ja MH-luonnekuvaustuloksia sekä jakaa tietoa tuloksista rodun harrastajille ja kasvattajille. Rodun ulkonäköön liittyvää kehitystä seurataan näyttelyarvostelujen ja jalostustarastusten valossa ja jalostustoimikunta neuvoo aloittelevia kasvattajia tarvittaessa. Myös lisääntymiskäyttäytymistä ja koirien hedelmällisyyttä seurataan. Jalostustoimikunta toivoo kasvattajien apua ja yhteistyötä mahdollisimman kattavien tietojen kokoamisessa. Yhdistys kursittaa toimihenkilöitä tarpeen mukaan.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Rodun suurin uhka on kannan pienuus maailmanlaajuisesti. Valinnanvaraa jalostusyksilöitten suhteen ei ole tarpeeksi, joten kompromisseja joudutaan tekemään. Kun kanta on pieni, joudutaan käyttämään ulkomaalaisia koiria, joiden taustasta ei aina ole tarpeeksi tietoa saatavilla. Terveystutkimuksia ei myöskään tehdä niin laajamittaisesti muissa maissa kuin Suomessa. Näistä syistä erilaisten perinnöllisten sairauksien määrä uhkaa lisääntyä. Jos jokin perinnöllinen sairaus pääsee leviämään laajalla rintamalla, voi se olla lukumääräisesti pienelle rodulle tuhoisaa.

Onneksi pyreneittenpaimenkoiran terveystilanne on vielä hyvä. Suomessa kiitettävä aktiivisuus

terveystutkimuksissa auttaa pysymään tilanteen tasalla ja kartuttamaan taustatietoa mahdollisten yllättävien sairauslöytöjen varalle. Terveystietojen jako eri maiden kesken voisi innostaa muitakin maita laajentamaan tutkimuksiaan. Myös luonteet kaipaavat jatkuvaa seurantaa, jotta jalostuksessa voidaan huomioida muun muassa hermorakenteen riittävyys. Ulkonäöllisesti rodulla ei ole suuria uhkia. Risteytykset lyhyt- ja pitkäkarvaisten kesken voidaan nähdä uhkana rotutyypille, sillä osa syntyvistä pennuista sijoittuu tyyppien rajamaille, mutta samalla tämä on mahdollisuus, jolla voidaan osaltaan pitää yllä rodun monimuotoisuutta. Roturisteytys on vielä käyttämätön keino. Sukusiitosaste on saatu pidettyä alhaisena. Rotukirja on edelleen avoin Ranskassa.

Varautuminen ongelmiin

Perehtyminen pienen populaation jalostukseen. Erilinjaisten koirien tuomisen tukeminen. Useampien koirien jalostuskäyttö; yhtään linjaa ei päästetä ammumaan. Tehollisen populaatiokoon kasvattaminen. Spermapankki .

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2021	Jalostussuosittelun ajantasaisuuden arviointi; tarvittaessa päivitys. Jalostusuroslistan täydentäminen. Ulkomaiset terveystutkimukset/-kyselyt – ovatko hyödynnettävissä? Avointen tietokantojen kehittäminen.
2022	Jalostustarkastus. Luonteenjalostustarkastus. Hedelmällisyystutkimus uroksille?
2023	MH yhteistyössä muiden yhdistyksien kanssa. Uudet geenitutkimukset?
2024	JTO:n päivittäminen. Jalostustarkastus

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Jatkuva tiedon kerääminen, käsittely ja julkaisu. Terveystulosten ja luonteen sekä käyttäytymiskokeiden tulosten vertailu aiempiin.

7. LÄHTEET

KoiraNet

Kennelliiton jalostustieteelliset artikkelit

Suomen Pyreneläiset ry:n terveystutkimus

Suomen Pyreneläiset ry:n luonnekysely

8. LIITTEET

Rotumääritelmä

Rotuyhdistyksen jalostussuosittelut rodulle